

Dystopický román,
tematicky blízký
Příběhu služebnice,
a výborně načasovaná
upomínka na moc
a důležitost jazyka.

ELLE

CHRISTINA DALCHEROVÁ

ROMÁN

Kniha,
která se skvěle
hodí do současné
éry #MeToo.

VANITY FAIR

HOST

VOX
CHRISTINA DALCHEROVÁ

V

CHRISTINA

DALCHEROVÁ

X

BRNO 2019

VOX

Copyright © 2018 by Christina Dalcher

Cover design © HQ 2018

Cover photo by Karan Kapoor / Getty Images

Translation © Alžběta Kalinová, 2019

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2019 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0080-2 (Formát PDF)

ISBN 978-80-275-0081-9 (Formát ePub)

ISBN 978-80-275-0082-6 (Formát MobiPocket)

*Věnováno památce
Charlieho Jonese,
lingvisty, profesora,
kamaráda*

Kdyby mi někdo tvrdil, že během jediného týdne dokážu svrhnout prezidenta, Hnutí Ctnosti i toho nekompetentního skrčka Morgana LeBrona, nevěřila bych mu. Ale ani bych se s ním nehádala. Vlastně bych na to neřekla žádné slovo.

Stala jsem se ženou mála slov.

Při večeři, ještě než jsem vyslovila své poslední slabiky pro daný den, se ke mně Patrick natáhl a poklepal na stříbrný náramek obepínající mé levé zápěstí. Jemně, jako by mi chtěl říct, že sdílí mou bolest. Nebo jako by mi chtěl tiše připomenout, abych držela jazyk za zuby, dokud se počítadlo o půlnoci nevynuluje. K tomu kouzlu dojde, zatímco budu spát. A úterý začnu znovu od nuly. Stejně jako má dcera Sonia.

Moji chlapci počítadla slov nenesí.

Během večere si všichni jako obvykle povídali o škole.

I Sonia chodí do školy, ale ta nikdy neplýtvá slovy na to, aby nám popsala průběh svých dnů. Patrick se jí mezi sousty jednoduché pečene, kterou jsem připravila podle paměti, ptal, jak pokročili v hodinách domácí ekonomiky, tělovýchovy a nového předmětu nazvaného jednoduché účetnictví pro domácnosti. Poslouchá učitele? Bude mít v tomhle pololetí dobré známky? Patrick přesně ví, jaký typ otázek má klást. Uzavřené. Takové, na něž stačí odpovědět příkývnutím nebo naopak zavrtěním hlavy.

Sledovala jsem je, poslouchala a zarývala si nehty do dlaní. Sonia přikyvovala a ohrnovala nos pokaždé, když se jí moji nejmladší kluci — dvojčata —, kteří ještě nechápou důležitost jednoznačných otázek vyžadujících pouze odpovědi ve tvaru ano či ne, začali vyptávat, jací jsou její učitelé, jak probíhají její hodiny nebo jaké předměty má nejraději. Tolik otevřených otázek. Odmítám uvěřit, že už to chápou a že ji svými dotazy jen pokoušejí a snaží se z ní vylákat jedno slovo za druhým. Že už jsou dost velcí na to, aby tomu rozuměli. Nicméně všichni tři už viděli, co se stane, když povolený denní limit slov překročíme.

Sonia se zadívala z jednoho na druhého a už už se jí pootevřely rty, už už pohnula růžovou špičkou jazyka, která se jí chvěla mezi zuby, jako by měla vlastní vůli. Steven, můj nejstarší, rychle natáhl ruku a přitiskl jí prst na ústa.

Mohla bych jim říct, co chtějí vědět: *dnes za katedrou najdete jen muže*. Celý systém je jednostranný. Učitelé mluví, žáci poslouchají. Stálo by mě to šest slov.

Zbývá mi jich jen pět.

„Jak je na tom se slovní zásobou?“ zeptal se Patrick a kývl na mě, načež svou otázku přeformuloval. „Rozšiřuje si ji?“

Pokrčila jsem rameny. V šesti letech by Sonia měla vládnout armádě zhruba deseti tisíc lexémů, individuálních jednotek, které se shromažďují k sobě a plní rozkazy jejího malého, stále ještě tvárného mozku. Měla by — kdyby tradiční model výuky čtení, psaní a počítání neomezili jen na jednoduchou matematiku. Koneckonců, očekává se, že z mé dcery vyroste oddaná a řádná manželka, která bude vyřizovat nákupy a povede domácnost. K tomu potřebujete umět počítat, ale nepotřebujete umět hláskovat. Nepotřebujete znát literaturu. Nepotřebujete mít hlas.

„Vždyť jsi kognitivní lingvistka,“ poznamenal Patrick, vstal, začal sklízet ze stolu a vyzval Stevena, aby učinil to stejné.

„Byla jsem.“

„Jsi.“

Přes veškerou praxi mi ta slova navíc ujela dřív, než jsem je dokázala zastavit. *Ne. To nejsem.*

Patrick sledoval, jak se z počítadla na mém zápěstí odečetla další tři slova. Cítila jsem tíhu každého cvaknutí, jako by mi v uších odbíjel nějaký zlověstný buben. „To by stačilo, Jean,“ řekl Patrick.

Kluci si mezi sebou vyměnili vyděšený pohled pramenící z vědomí toho, co se stane, pokud překročím limit tří číslic. Jedna, nula, nula. Až vyřknu své poslední pondělní slovo. To patří mé dceři. To tiché *dobrou* skoro ještě ani nezaznělo a Patrick už po mně vrhl naléhavým prosebným pohledem.

Zvedla jsem Soniu do náruče a odnesla do postele. Už je těžká, skoro příliš velká na nošení, jinak než oběma rukama ji neunesu.

Když jsem ji přikryla, usmála se na mě. Jako obvykle nenásledovala žádná pohádka na dobrou noc. Žádný příběh medvídky Pú, žádné dobrodružství kocoura Modroočka, nic o neplechách, které králíček Petr spolu s kamarády páchá v zeleninové zahrádce pana Gregora.

Uspala jsem ji broukanou melodií ukolébavky, jejíž slova jsem viděla před očima jako mlčenlivý obraz.

Patrick stál ve dveřích, kdysi široká a silná ramena smutně svěšená, čelo samou vráskou. Všechno na něm vypadalo sklesle.

2

V ložnici jsem se jako každou noc zahalila do závoje neviditelných slov. Předstírala jsem, že si čtu, a mé oči tancovaly po imaginárních stránkách Shakespeara. Když mám dobrou náladu, občas dám přednost Dantovi, v originále, v italštině. Jeho jazyk se v průběhu staletí tak málo změnil. Dnes večer jsem však zjistila, že se v mysli prokousávám jen zapomenutým slovníkem. Napadlo mě, jak by to vzaly Italky, kdyby naše národní úsilí nějak nabylo mezinárodního charakteru.

Možná by začaly ještě víc gestikulovat.

Ale šance, že se tahle rakovina rozšíří i za oceán, jsou mizivé. Ještě předtím, než se z televize stal federální monopol, než jsme na zápěstí dostaly náramky s počítadly, sledovala jsem zprávy. Na Al-Džazíře, BBC i italské RAI občas běžela i nějaká talk show. Patrick, Steven a já jsme se na ně dívali, když už menší děti spaly.

„Fakt musíme?“ bručel tehdy Steven rozvalený ve svém oblíbeném křesle, jednu ruku zabořenou do misky s popcornem, druhou přilepenou k rozepsané zprávě na mobilu.

Zesílila jsem zvuk. „Ne. Nemusíme. Ale můžeme.“ Kdo mohl vědět, jak dlouho to ještě půjde? Už tehdy Patrick mluvil o tom, že kabelová televize je výsada a že visí dost na vlásku. „Ne každý se k těmhle pořadům dostane, Stevene.“ Co jsem mu neřekla, bylo *užívej si, dokud můžeš*.

Až na to, že moc nebylo, co si užívat.

Každý rozhovor vyzníval stejně. Ve všech se nám smáli. Na Al-Džazíře nás označovali za *nové extremisty*. Byla bych se tomu jen usmívala, kdybych v tom neviděla pravdu. Britští političtí komentátoři nad námi jen vrtěli hlavou, jako by chtěli říct: „Ach, co si ti blázniví Yankeeové vymysleli tentokrát?“ A italští experti, které do studia pokaždé uvedla nějaká spoře oděná a příliš namalovaná sexbomba, se jen smáli a mávali rukama.

Vysmívali se nám. Vzkazovali, abychom zabrzдили dřív, než zase skončíme v šátcích na hlavě a dlouhých, neforemných sukních. V jedné oplzlé parodii na italském kanálu dokonce vystupovali dva muži převlečení za puritány oddávající se sodomii. Vážně ta scéna odrážela jejich skutečné vnímání Spojených států?

Kdoví. Nedostala jsem se do Itálie od doby, co se narodila Sonia, a teď se tam nedostanu ani náhodou.

O pasy jsme totiž přišli ještě dřív než o slova.

Měla bych se opravit. Přišly.

Zjistila jsem to tím nejobyčejnějším způsobem. V prosinci jsem si uvědomila, že Steven a dvojčata potřebují obnovit platnost pasů, tak jsem sedla k počítači a stáhla tři žádosti. Pro Soniu, která nikdy neměla žádný jiný oficiální dokument než rodný list a očkovací průkaz, jsem musela stáhnout jinou.

Obnovit pasy chlapcům bylo snadné. Stejně jako to vždycky bývalo s Patrickovým pasem nebo mým. Když jsem však tehdy klikla na odkaz na příslušný formulář, přesměroval mě na stránku, kterou jsem nikdy předtím neviděla. Zírala z ní na mě jediná otázka: *Je žadatel muž, nebo žena?*

Ohlédla jsem se na Soniu, která si zrovna hrála s barevnými kostkami na koberci v mé provizorní domácí pracovně, a zaškrtla jsem kolonku *žena*.

„Červená!“ zvolala Sonia, když zvedla oči a zadívala se na monitor.

„Ano, zlatíčko,“ přikývla jsem. „Červená. Výborně. Nebo taky?“
„Šarlatová!“
„Šikulka.“

Aniž bych ji k tomu vybídla, pokračovala dál. „Karmínová! Rudá!“

„Přesně tak, holčičko moje. Jde ti to moc krásně,“ pochválila jsem ji, poplácala ji po ramínku a rozložila na koberec další sadu kostek. „Teď zkus ty modré.“

Když jsem se pak ohlédla zpátky na počítač, uvědomila jsem si, že tehdy to bylo poprvé, co se Sonia strefila. Obrazovka monitoru byla prostě jen rudá. Rudá jako krev.

Kontaktujte nás prosím na níže uvedeném čísle nebo pomocí formuláře na adrese www.zadosti.state.gov. Děkujeme vám!

Zkoušela jsem na uvedené číslo volat snad stokrát, než jsem se rozhodla poslat e-mail, načež jsem čekala sto let na odpověď. Dost zvláštní odpověď. O týden a půl později mi ve schránce přistála výzva, abych se dostavila na místní úřad vyřizující žádosti o pasy.

„Můžu vám nějak pomoci, madam?“ procedil úředník, když jsem před něj položila Soniin rodný list.

„Můžete, jestli vyřizujete žádosti o pasy,“ řekla jsem a propala mu škvírou v plexiskle štos papírů.

Milý úředník, který vypadal nanejvýš na devatenáct, je vzal a požádal mě o strpení. „Ještě maličkost,“ vyhrkl a otočil se zpátky k okénku. „Budu potřebovat i váš pas. Jen na minutku. Abych si udělal kopii.“

Soniin pas bude hotový za pár týdnů, sdělil mi. Už mi však nesdělil, že můj pas byl zneplatněn.

Zjistila jsem to až mnohem později. Sonia se toho svého nikdy nedočkala.

Ze začátku se pár lidem podařilo dostat pryč. Někteří utekli do Kanady, jiní se vydali lodí do Mexika, na Kubu nebo jiné ostrovy. Netrvalo však dlouho a příslušné orgány vybudovaly kontrolní stanice. Zeď oddělující Nové Mexiko, Jižní Kalifornii, Arizonu a Texas od Mexika už stála, takže exodus skončil dost rychle.

„Nemůžeme připustit, aby naši občané, naše rodiny, naše matky a otcové, jen tak utíkali!“ hřímal prezident v jednom ze svých prvních projevů.

Pořád si myslím, že bychom to zvládli, kdybych tu byla jen já a Patrick. Jenže se čtyřmi dětmi, z nichž jedno by při pohledu na pohraniční stráž ani nedokázalo neposkakovat v autosedačce a neprozpěvovat si „Kanada“, to ani náhodou.

Tu noc jsem rozhodně neměla nijak dobrou náladu. Jak taky, když jsem si vybavila, jak jednoduše z nás udělali vězně ve vlastní zemi? Když mě Patrick objal a řekl mi, abych se pokusila nemyslet na to, co bývávalo?

Bývávalo.

Povím vám, co bývávalo. Bývaly doby, kdy jsme si spolu dlouho do noci povídali. Kdy jsme se o víkendech ráno povalovali v posteli, odkládali domácí práce a místo nich si četli nedělní noviny. Když se zjara umoudřilo počasí, pořádali jsme koktejlové party a večírky a v létě grilování. Taky jsme hrávali hry. Nejdřív prší a Černého Petra. A když už byli kluci větší, přišly na řadu žolíky a kanasta.

A co se mě týče, bývaly doby, kdy jsem mívala kamarádky. Patrick našim společným večerům říkával *slepičí party*, ale vím, že to nemyslel zle. Bylo to prostě jen jedno z lidových označení. Každopádně se tím uklidňuju.

Chodívaly jsme společně na čtenářské kluby, povídaly si nad šálkem kávy, řešily politiku po vinárnách a později po sklepech. Byla to taková naše verze čtení *Lolity* řekněme třeba v Teheránu. Nikdy jsem nemívala pocit, že by moje každotýdenní útěky od

reality Patrickovi vadily, přestože si ze mě občas dělal legraci. Dokud neskončila všechna legrace. Předtím vtipkoval, že nás snad nikdy nic neumlčí.

Tolik k Patrickově neomylnosti.

3

Když to celé začalo, ještě než si kdokoli z nás dokázal představit, co nám budoucnost chystá, vystupovala ostře a hlasitě proti zejména jedna žena. Jmenovala se Jackie Juarezová.

Nechtěla jsem na ni myslet, ale najednou jsem se v čase přenesla o rok a půl nazpět, do doby nedlouho po inauguraci nového prezidenta. Náhle jsem znovu seděla doma v obýváku mezi rozesmátými dětmi a snažila se je utiшит, aby nevzbudili Soniu.

Ta ženská v televizi je hysterická, podotkl Steven, když se vrátil z kuchyně se třemi miskami zmrzliny.

Hysterická. To slovo nenávidím. „Cože?“ podivila jsem se.

„Ženský jsou bláznivý,“ pokračoval. „To není žádná novinka, mami. Znáš přece to pořekadlo o hysterkách a záchvatech šilenejch matek.“

„Cože?“ zopakovala jsem. „Kdes k tomu přišel?“

„To jsme brali dneska ve škole. Učili jsme se o nějakým chlápku. Myslím, že se jmenuje Cooke nebo tak nějak,“ odpověděl Steven a podal mi dezert. „Do háje, vzal jsem jednu misku menší. Chceš ji, nebo si vezmeš tu větší, mami?“

„Vezmu si tu menší.“ Po posledním těhotenství jsem vyhlásila svojí váze válku.

Steven obrátil oči v sloup.

„Jen počkej, jak na tom bude tvůj metabolismus, až ti bude přes čtyřicet. A kdy jste se vůbec začali učit o Crookeovi? Nečekala bych, že se do seznamu povinné školní literatury dostane právě učebnice lidské anatomie z šestnáctého století.“ Nabrala jsem si první lžičku miniaturní porce čokoládové zmrzliny. „Dokonce ani na odborném literárním semináři.“

„Zapomínáš na odbornéj náboženskéj seminář, mami,“ upozornil mě Steven. „Stejně je to jedno. Cooke, Crooke, jaké je v tom rozdíl?“

„Rozdíl je ve vloženém *r*, miláčku.“ S těmi slovy jsem obrátila pozornost zpět k rozezlené ženě na televizní obrazovce.

Už jsem ji v televizi viděla dřív. Vždycky hlasitě kritizovala nerovné platy a neprostupné skleněné stropy, jež ženám znemožňují kariérní postup, přičemž neustále propagovala svou nejnovější knihu, která tentokrát nesla povzbudivý, konec světa hlásající název *Oni nás umlčí* s podtitulem *Vše, co potřebujete vědět o patriarchátu a o svém blase*. Na obálce měla několik panenek všech velikostí a barev, od těch klasických přes barbíny až po látkové, a všechny měly po úpravě ve Photoshopu zacpaná ústa roubíkem.

„Trochu děsivý,“ poznamenala jsem směrem k Patrickovi.

„Spíš trochu přes čáru, nemyslíš?“ podotkl a zadíval se až příliš toužebně na mou roztékající se zmrzlinu. „Budeš to ještě jíst?“

Podala jsem mu miskou, aniž jsem se odvrátila od obrazovky. Něco na těch roubících mi nahánělo husí kůži. Dokonce víc, než by pohled na látkovou panenku s červeným roubíkem v puse měl. To ty čáry, říkala jsem si. Ta černá X s krvavě rudými středy, která přeškrťovala obličejy všech panenek. Vypadala jako podivné závoje, které zkreslují všechny rysy obličejů až na oči. Možná to byl záměr.

Kromě téhle knihy napsala Jackie Juarezová ještě půl tuctu dalších. Všechny s podobně uši drásajícími názvy jako *Drž hubu a sedni si*, *Bosá a těhotná: co z vás chce náboženská pravice udělat* nebo, a ten se

Patrickovi se Stevenem líbil nejvíc, *Chodící děloha*. Její obálka byla opravdu nechutná.

Jackie Juarezová právě v televizi křičela na moderátora, který se měl podle ní vyhnout termínu *feminacistka*. „Víte, co z té složeniny zbude, když odeberete feministku?“ zeptala se ho Jackie, a aniž čekala na odpověď, pokračovala. „Nacistka. Přesně to vám zůstane. To se vám snad líbí víc?“

Moderátor se tvářil rozpačitě.

Ale Jackie ho ignorovala a zabořila své řasenkou zvýrazněné oči do kamery, jako by se dívala přímo na mě. „Nemáte ani tušení, dámy. Nemáte sebemenší tušení. Ocitly jsme se na kluzkém ledě svažujícím se zpátky do prehistorie, děvčata. Zamyslete se nad tím. Zamyslete se nad tím, kde budete, kde budou vaše dcery, až soudy otočí hodinové ručičky dějin dozadu. Zamyslete se nad významem slovních spojení jako *svolení manžela* nebo *otcovské požehnání*. Zamyslete se nad tím, jaké to bude, až se jednoho dne probudíte a zjistíte, že nesmíte absolutně do ničeho mluvit.“ Poslední slova procedila skrz rty pomalu a dramaticky.

Pak mi dal Patrick pusu na dobrou noc. „Jdu spát, ráno musím vstávat hodně brzy, lásko. Čeká mě obchodní snídane se šéfem ty-víš-kde. Tak dobrou.“

„Dobrou, zlato.“

„Měla by si dát prášek na uklidnění,“ prohodil Steven, který se stále ještě díval. Tentokrát se mu v klíně ocitl pytlík brambůrků, kterým se nadšeně prokousával. Bral si klidně pět lupínků najednou. Jako upomínku toho, že dospívání není jenom špatné.

„Zmrzlina a brambůrky?“ zvedla jsem obočí. „Zničíš si pleť.“

„Dezert šampionů, mami. Nemůžeme se dívat na něco jiného? Tahle ženská je fakt smutnej případ.“

„Klidně,“ podala jsem mu dálkový ovladač a Jackie Juarezová zmlkla. Nahradila ji repríza jednoho dílu seriálu s názvem *Kachní*

dynastie o louisianské rodině vlastníci rodinný obchod na výrobu vybavení pro lovce kachen.

„To myslíš vážně, Steve?“ poznamenala jsem při pohledu na to, jak jeden vousáč v maskáčích za druhým filozofují o stavu politiky.

„Jo, vždycky se z nich smíchy málem poseru.“

„Jsou to blázni. A dávej si pozor na jazyk.“

„To byl jen vtip, mami. Ach jo. Lidi jako oni ve skutečnosti neexistují.“

„Byl jsi někdy v Louisianě?“ zeptala jsem se ho a vzala mu pytlík chipsů. „Tvůj otec mi snědl všechnu zmrzlinu.“

„Před dvěma rokama, na slavnostech Mardi Gras. Vážně, mami, tvoje paměť mi začíná dělat starosti.“

„New Orleans není Louisiana.“

Nebo možná ano, napadlo mě vzápětí. Koneckonců, jaký je ve finále rozdíl mezi nějakým tupcem z Horní Dolní, který radí mužům, aby se ženili s náctiletými dívkami, a bandou opilců v kostýmech, kteří mávají šňůrkami korálků na kteroukoli ženu, jež na karnevalu na Saint Charles Avenue ukáže prsa?

Patrně nijak velký.

Takový je obraz naší země v pětiminutových zvukových stopách. Jackie Juarezová ve svém kostýmku a výrazném make-upu hlásající strach a lovci kachen kázající nenávist. Nebo možná obráceně. Aspoň že ti od kachen se mi nedívali z obrazovky přímo do očí a neházeli kolem sebe obviněními.

V tu chvíli mi Steven, který právě dopíjel druhou plechovku coly a dojídal druhou miskou zmrzliny — ne, to jsem se spletla, miskou už vyměnil za kelímek, z něhož vylizoval poslední zbytky čokolády —, oznámil, že jde spát. „Zejtra mě čeká test z odborného náboženského semináře.“